

Mijn hart zit gelukkig aan de linkerkant

In gesprek met Zr Tarcies Wijngaard

Zr Tarcies Wijngaard (Rotterdam, 1940) was tot aan de opheffing van de SNVR¹, voorzitter van dit samenwerkingsverband van de actieve vrouwelijke religieuzen. En zij was veertien jaar overste van haar instituut, de Zusters Augustinessen van Heemstede. Maar bij het vorige kapittel in 2002 stelde ze zich niet herkiesbaar. Haar vrijgekomen tijd werd echter weldra ingevuld met andere activiteiten. Zij werd voorzitter van de Stichting Religieuzen tegen Vrouwenhandel, lid van het bestuur van Hulp en Recht en ze trad toe tot de KNR-commissies KOS en Communicatie, totdat zij gekozen werd in het Bestuur KNR. Kortom: er was voor haar volop werk aan de winkel.

Loslaten

Wat op haar weg komt pakt ze aan en wel met liefde en toewijding. Ze is nog nooit een dag met tegenzin naar haar werk gegaan. Ze realiseert zich dat deze levensinstelling geen eigen verdienste is, maar een eigenschap waarmee ze gezegend is. Haar mentale veerkracht, haar positivisme en haar strijdbaarheid dankt ze aan hetgeen haar ouders haar hebben voorgeleefd. Ze spreekt met veel waardering en liefde over hen en over de vraag naar haar kostbaarste bezit hoeft ze dan ook niet lang na te denken. Ze is het meest gehecht aan het missaal van haar vader, dat hij in 1940 kreeg toen hij zich liet dopen. Zr Tarcies: *Mijn vader was een bekeerling. Hij kreeg verkering en trouwde – tegen de zin van haar familie – met mijn*

¹ Per 1 januari 2004

moeder. Hij hoopte vurig dat hij tot geloof zou komen en dat is uiteindelijk ook gebeurd. Hij was een heel bijzondere en fijne man. Zijn bekering heeft nog twee jaar op zich laten wachten. Het mismaal is helemaal stukgelezen. Hij heeft er zelf een nieuw foedraal omheen genaaid. In dat mismaal kon ik me als kind helemaal verliezen. Er zitten allemaal gedachtenisprentjes in, onder andere van mensen die ik gekend heb en achterin staat een bloemlezing met prachtige gedichten.

In een eerder interview – van zeven jaar geleden - sprak ze haar voornemen uit om zich te bekwamen in de kunst van het loslaten. Het thema hield haar toen al bezig, omdat ze enkele medezusters naar een verpleeghuis had begeleid. Zr Tarcies: *Ik maakte toen van zeer nabij mee wat een enorme geestelijke worsteling het noodzakelijke loslaten voor iemand betekent. Ik zou daar zo graag tijdig mee beginnen, zodat ik er straks, als het moet, ook toe in staat ben. (-) Er is die bekende zegswijze: Oud worden is een gunst, oud zijn is een kunst. We zullen als gemeenschap onze verantwoordelijkheden en onze zeggenschap los moeten kunnen laten. Wat een uitdaging!*

Toen haar termijn als algemeen overste voltooid was kostte het haar geen moeite om afstand te doen van haar invloed en zeggenschap. Wel heeft ze de laatste jaren fysiek het nodige in moeten leveren. In zo'n situatie beland je razendsnel in een medisch circuit; het 'managen' daarvan kost alleen al veel energie. Tegelijkertijd voltrekt zich een mentaal groei-proces, waarin je leert wat écht waardevol is en waarin je geleidelijk nieuwe wegen ontdekt. Zr Tarcies kan haar lichamelijke beperkingen heel goed relativeren. Als kind had ze TBC en daarvoor heeft ze twee jaar gekuurd. Vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw heeft ze jarenlang in een kindertehuis in Halfweg gewerkt en vervolgens kwam ze in de reguliere verpleging terecht, in de Mariastichting te Haarlem. Ook daar heeft ze met veel plezier gewerkt, totdat ze na dertien jaar in het bestuur werd gekozen. Haar laatste jaren in het ziekenhuis vergden echter heel veel van haar. Ze kreeg regelmatig koortsaanvallen en longontstekingen en zag zich daardoor genoodzaakt om toestemming te vragen om tijdelijk parttime te gaan werken. De bedrijfsarts verklaarde haar echter fulltime ziek. Uiteindelijk werd in juni 1985 een van haar longen verwijderd. Pas na de operatie merkte ze hoe ziek ze geweest was. Ze kreeg veel meer lucht en energie.

Vallen en nog meer loslaten

Na een aantal jaren van relatieve rust op het gezondheidsfront kwam zuster Tarcies in 2001 - vlak voor het einde van haar termijn als overste - ongelukkig ten val. Ze maakte een flinke smak, hetgeen een hevige pijn in de schouder veroorzaakte. In eerste instantie had ze vooral last van die schouder, maar later bleek dat haar netvlies gescheurd was en steeds verder losliet. Er werden verschillende pogingen ondernomen om het netvlies te repareren, maar deze mochten helaas niet baten. Het oog met het gehavende netvlies ging verschrompelen en dat was dermate pijnlijk dat zuster Tarcies er naar verlangde dat het oog verwijderd zou worden. Dat gebeurde in april 2002. Zr Tarcies: *Ik was zo blij met mijn kunstooog. Het was echt een opluchting om van de pijn verlost te zijn en ik vond het ook bijzonder dat de specialist bij de controle ruitelijk erkende dat oogartsen beter naar patiënten dienen te luisteren, omdat zij zo sterk gefixeerd zijn op het redden en genezen dat ze daarbij soms bepaalde grenzen overschrijden.* Met het oog dat intact bleef ziet ze nog 90%. Ze kan normaal autorijden, maar moet wel bewust lopen, omdat het lastig is om afstanden goed in te schatten.

Vrij snel kwam er een nieuw onheil op het pad van zuster Tarcies, want vorig jaar kreeg ze plotsklaps pijn in alle gewrichten. Spierreuma luidde de diagnose. Door het slikken van grote hoeveelheden Prednison verminderde de kwaal geleidelijk en momenteel gebruikt ze geen medicijnen meer. Voordat het genezingsproces voltooid was diende zich echter al weer een

nieuwe kwaal aan. Dit voorjaar bleek namelijk ineens dat haar gehoor was aangetast. Na medisch onderzoek luidt de diagnose: *sudden deafness* (dus: plotselinge doofheid) van blijvende aard van het rechteroor. Ze heeft sindsdien haar houding aangepast en wendt zich bij gesprekken altijd naar de ander toe met haar goede oor. Ze vindt het spijtig dat ze haar lievelingsfuga's van Bach niet meer kan beluisteren. De hoge tonen klinken heel snerpnd en dat is afgrijselijk. Maar zuster Tarcies is wel de laatste die zich zal beklagen over haar lot. Zr Tarcies: *Ik realiseer me heel goed dat er zoveel mensen zijn met dezelfde handicaps als ik, soms al vanaf de geboorte. Ik ben 66 jaar en ik ben in elk geval stereo geboren; ik kan wel aanvaarden dat ik straks mono ga naar waar ik vandaan kom.* Ze moest afstand doen van haar long, oog en oor; alledrie aan de rechterkant van haar lichaam. En met grote tevredenheid realiseert ze zich: *Mijn hart zit gelukkig aan de linkerkant.*

Veel mensen bewonderen zr Tarcies vanwege haar houding ten opzichte van haar aandoeningen. Zelf vindt zij hierin echter geen aanleiding om zich op de borst te kloppen. Ze benadrukt wel dat het wezenlijk aanvaarden van haar beperkingen geen kwestie is van het bagatelliseren ervan. Het is nu eenmaal haar aard om eerder stil te staan bij wat haar gegeven en gegund wordt dan bij hetgeen ze niet (meer) kan. Haar handicaps belemmeren haar niet in haar functioneren. Zr Tarcies: *Zo zoetjes aan raak je er aan gewend. Ik stel me eigenlijk nooit de vraag waarom God mij dit heeft aangedaan. In mijn beleving staat Hij niet in verband met natuurrampen, de pijn of het leed in de wereld. Als ik straks voor de hemelpoort sta wil ik wel graag dat Hij me tegemoet komt om het een en ander uit te leggen.* Ze is vooral benieuwd naar wat Hij haar te zeggen heeft over haar psychische ziekte. Want haar fysieke handicaps zijn weliswaar lastig, maar zoveel draaglijker dan de langdurige depressie die haar rond haar 23^e levensjaar in de greep kreeg. Ze is er gelukkig overheen gekomen en stelt heel beslist dat ze hartgrondig hoopt nooit meer iets dergelijks mee te hoeven maken. Zr Tarcies: *Je bestaat, maar daar is ook alles mee gezegd, want je leeft niet. Je ziet het zonlicht wel, maar je voelt de warmte niet. Het is alsof je onder een stolp leeft en er is sprake van een grenzeloze eenzaamheid, omdat niemand werkelijk kan navoelen wat jij ervaart. Ik ben ontzettend dankbaar dat ik eruit gekomen ben. Dan is het niet zo moeilijk om speelse gedachten te koesteren over mijn huidige 'kwaaltjes'. Het doet me bijvoorbeeld plezier te fantaseren dat Hij zozeer naar mij verlangt, dat hij alvast enkele organen heeft (terug)genomen, als een soort voorproefje van wat er komen gaat.*

Liefhebberijen

Dat ze wéét heeft van ziek-zijn en graag met God communiceert zijn nog maar enkele facetten van de veelzijdige vrouw die zuster Tarcies is. In vogelvlucht nu nog enkele andere eigenaardigheden. Met name in de vroege ochtenduren maakt ze graag ruimte om intensief te corresponderen. Ze schrijft aan haar medezusters in Indonesië, aan haar zus in Zuid-Afrika, die ze binnenkort gaat bezoeken en aan de zesjarige kleinzoon van haar jongste zus. Ze is ook een hartstochtelijk lezeres van zeer uiteenlopende lectuur. De boeken die haar raken leest ze meerdere malen. Dat geldt bijvoorbeeld voor *De tuin van de samoerai* van Gail Tsukiyama of de beschrijving van het leven van de profeet Jeremia - getiteld *Hoort naar mijne stem* - van de joodse schrijver Franz Werfel. En pater Tarsicius van Bavel heeft veel voor haar betekend, doordat hij Augustinus dichterbij heeft gebracht. Ze is ook dol op poëzie, onder andere van de dichter / dominee/ schrijver Willem Barnard. Zoals deze gevarieerde opsomming al duidelijk maakt: een roeping tot Neerlandica had ook best gekund.

Haar favoriete vakantieplek is Schiermonnikoog. Daar aan het strand heeft ze veel voetstappen liggen en ze vond er veel fraaie exemplaren voor haar uitgebreide schelpenverzameling. Zodra ze op de boot zit naar het eiland kan ze alles achter zich laten, ze kan zich leeg maken en zich open stellen, bijvoorbeeld voor de schoonheid van een schelp. Eigenlijk is dat ook weer een vorm van communiceren met God. Er is een enorme verscheidenheid aan schelpen – qua vorm, kleur en grootte – je raakt er nooit op uitgekeken.

Ze heeft veel moeite met de aldoor groeiende tweedeling in ons land. De toenemende kloof tussen arm en rijk, zwart, wit en alle kleurschakeringen daar tussenin, allochtonen en autochtonen, christenen en moslims. Door steeds die tegenstellingen te accentueren haal je het slechtste in mensen naar boven. De sympathie van zuster Tarcies gaat dan ook uit naar mensen die tegen die dominante stroom in roeien. En zij waardeert een politicus als André Rouvoet, omdat hij integer is, in zijn geloof staat, eerlijk en vertrouwenwekkend is. Ook buitengewoon inspirerend vindt zij iemand als Nelson Mandela, die nooit verbitterd is geraakt en mensen ertoe heeft aangespoord zich met elkaar te verzoenen, niet door alles met de mantel der liefde toe te dekken, maar door alles uit te praten. Hij heeft laten zien hoe je vanuit de donkerste plek licht kunt doorgeven.

Wie ook beschikken over een aangeboren vermogen tot het doorgeven van licht dat zijn de ‘zonnekinderen’. Zo noemt zuster Tarcies mensen met een verstandelijke beperking. En met veel plezier haalt zij een herinnering op aan een ontmoeting met zo’n zonnekind. Het was jaren geleden en in een bus, die mudjevol was, sprak een meisje haar aan: “*U zit op mijn plaats*”. De andere passagiers in de bus meenden zich ermee te moeten bemoeien: “*Wat denkt zij wel! U moet gewoon blijven zitten hoor.*” Maar ze stond haar plaats af aan het meisje, dat rustig ging zitten en zuster Tarcies troostte met de woorden: “*Trekt u er zich maar niks van aan hoor mevrouw.*”

WvdV